

Кристина Ковачевић
Народна библиотека Србије
kika9301@hotmail.com

Прегледни рад
UDK 027.8:024(497.11)"2017"
028.8-057.874(497.11)"2017"
<https://doi.org/10.18485/bibliotekar.2019.61.2.7>

КРЕАТИВНЕ РАДИОНИЦЕ, ПРОМОЦИЈЕ И ИЗЛОЖБЕ У ШКОЛСКИМ БИБЛИОТЕКАМА КАО ВИДОВИ РАЗВИЈАЊА ЧИТАЛАЧКИХ НАВИКА КОД УЧЕНИКА ОСНОВНИХ ШКОЛА

Сажетак: У данашњем свету модерних технологија библиотекари имају тежак задатак, да одрже традицију а уједно и приме новине којима ће заинтересовати и задржати ђаке уз књигу. Библиотекари морају бити иновативни и књигу представити на креативан и занимљив начин. С тога школски библиотекари морају одржати корак с временом, да стално истражују и прихватају иновације. На веште начине да буду посредници у интеракцији ученика и књиге и тако поспеше њихове читалачке навике. У школским библиотекама одавно постоји пракса промоције читања кроз различите видове креативних радионица. У овом раду, предмет истраживања је сам утицај и значај школских библиотека у развоју читалачких навика код школске деце од V до VIII разреда. Истраживање је обухватило две школске библиотеке у основним школама „Ђорђе Крстић” и „Дринка Павловић”. Код њих је спроведено истраживање о читалачким навикама код школске деце.

Кључне речи: школска библиотека, библиотекар, читалачке навике, креативне радионице, ученици.

Увод

Поставља се питање зашто школска деца, поготову у вишим разредима основне школе, имају све мање интересовања за школску библиотеку и књигу? Одговор се крије у самој библиотеци. Колико је она окренута својим корисницима-ученицима? Да ли активно учествује у образовном процесу школске деце? Да ли уме да привуче ученике и на занимљив начин промовише читалачке навике?

Адекватан простор у склопу школске библиотеке један је од предуслова да се ученицима приближе културно-образовни програми. Према подацима који се могу пронаћи у бази Мрежа библиотека Србије веома мали проценат школских библиотека има услове за организовање ових врста библиотечких услуга. Посебно издвојену читаоницу, која би се могла користити у ту сврху, има само 29% библиотека. Илустративан је податак да 26,1% школских библиотека у Србији нема ниједно читалачко место, чак ни у постојећем простору за смештај фонда.¹ Колики значај представља поседовање адекватног простора за школску библиотеку имамо у примеру ОШ „Ђорђе Крстић” и „Дринка Павловић”. Ове две школе константно у склопу свог годишњег плана рада користе просторије школске библиотеке у циљу промовисања културно-образовног програма младих.

Питамо се како вратити ученике виших разреда у библиотеку и поново их заинтересовати за књигу у свету модерне технологије? Одговор је прилагодити се модерном добу и користити нове технологије као средство које ће их привући.

Новији облик библиотечног рада засигурно су едукативне радионице. Оне не само да подстичу на креативно размишљање него и социјално описмењују, а то се све остварује контактном сарадњом. Библиотекари са својим стручним сарадницима они су који осмишљавају програме за едукативно-креативне радионице тако да се на један атрактиван, а опет ненаметљив начин приближавају областима којима се радионица бави.² Радионице пре свега морају бити добро осмишљене, а тема пажљиво одабрана. Прилагођен начин рада како би се ученицима дојмило као интересно, оно што би им на први поглед било досадно и сувопарно. Помоћу едукативних радионица ученици основних школа подстичу се на учење, креативност и читање.

Појава и потреба радионица у школским библиотекама проистиче из разлога да се међу тинејџерима створе навике да библиотеку не посећују само када им је потребна лектира, већ да добију потребу да долазе у библио-

¹ Марина Митрић, „Коришћење фондова и услуга школских библиотека у Србији”, *Читалишће* бр. 16 (2010): 31.

² Тијана Качаревић, „Едукативно-креативно радионица - Мислионица”, у *Библиотеке и тинејџери*, уредници Елизабета Георгиев и Надица Костић (Пирот: Народна библиотека; Димитровград: Народна библиотека „Детко Петров”, 2012), 75.

теку и остану њени верни чланови.³ Радионичарски рад обезбеђује размену мишљења, ставова и искустава било да је у питању колективни или индивидуални рад ученика. Неки од успешних примера ових радионица су осмишљени на основу жеља тинејџера и њихових родитеља. Неке од идеја су: мали филозофски разговори, креативно писање, форум театар и језичке недоумице. Овакве креативне радионице могу служити школским библиотекама као метод обогаћивања плана и програма школске библиотеке.

Сарадња библиотекара са професором српског језика

Да би могла делотворно и стручно да ради, библиотека за децу мора имати обучене и предане дечије библиотекарe.⁴ Вештине које библиотекар треба да поседује у раду са децом јесу пре свега: ентузијазам, способност за добру комуникацију са децом, разумевање њихових потреба, жеља да се усвоје нове вештине и да се стручно усавршавају итд. Школски библиотекар мора бити упућен у дечију психологију и њихов начин размишљања и понашања да би на адекватан начин могао да им приближи чари књиге. Од значаја је и ниво информисаности библиотекара о различитим културним манифестацијама и такмичењима, који могу заинтересовати ученике да искажу своју креативност. Библиотечко-информациону делатност у школској библиотеци обавља стручни сарадник-школски библиотекар, у складу с прописима из области образовања и васпитања и библиотечко-информационе делатности.

Школска библиотека је уско везана за наставу српског језика и књижевности. Спајају их књиге и писана реч, стога је школска библиотека најчешће место где се одржава настава српског језика. Између осталог, професор Српског језика има тежак задатак да током наставе књижевности константно одржава пажњу ученика на одређено књижевно дело, било поезију или прозу. Оправдано је да је предмет Српски језик и књижевност у свим школама на првом месту, како по броју часова тако и по

³ Кристина Арсеновић, „Библиотеке и тинејџери”, у *Библиотеке и тинејџери: зборник радова са Међународној стручној скупи одржаној у Пироту 11-12. октобра 2012*, уредници Елизабета Георгиев, Надица Костић (Пирот : Народна библиотека ; Димитровград : Народна библиотека „Детко Петров”, 2012), 99.

⁴ Ифла, „Смернице за библиотечке услуге за децу”, *Гласник Народне библиотеке Србије* бр. 1 (2006): 208.

важности очувања матерњег језика. Мотивација за читањем и развијањем читалачких навика код школске деце представља главно поље заједничког деловања библиотекарa и наставника српског језика.⁵ Професори српског језика су у сталној сарадњи са школским библиотекаром. Заједнички могу да осмисле час књижевности који може бити и ван оквира школске лектире. На тај начин ученици ће изаћи из традиционалних облика учења и одржавања наставе српског језика. У контексту савремене наставе књижевности школска библиотека улази у фокус интересовања ученика и наставника као радни простор и библиотечки ресурс који удовољава новим читалачким потребама својих корисника, посебно њиховом истраживачком односу према наставним садржајима који се проучавају и усвајају у предметној области књижевности.⁶ Часови одржани у школским библиотекама показали су да су деца заинтересованија и знатижељнија него када се настава одржава у учионици. Разлог томе је сигурно амбијент који се разликује од типичне учионице и који им пружа осећај лежерности. Наравно, у присуству школског библиотекарa не осећају се као да ће бити оцењени за своје знање, стога су школски библиотекарци у великој предности наспрам професора српског језика. Како је обавеза и задатак библиотекарa да буде стално информисан о различитим дешавањима, литерарним конкурсима и такмичењима, такође је и обавеза да те информације подели са професорима српског језика, а професор са ученицима.

Школска библиотека је место које подстиче креативност и стваралачки потенцијал код ученика. Често је место где се одржавају књижевне трибине, књижевне вечери, дани поезије или прозе, културне приредбе поводом успешног завршетка литерарних конкурса. У њој се такође организују сусрети са познатим књижевницима, песницима или творцима прозних остварења. Ученици су тада у могућности да директно разговарају са њима и на тај начин добију одговоре на нека питања. По речима библиотекарке Славице Хорват, иначе школског библиотекарa Основне школе „Дринка Павловић”, када се у њиховој школи одржавају књижевни скупови или представљања нових дела, ученици буду веома заинтересовани да чак унапред прочитају дело, а потом с нестрпљењем ишчекују да поставе питања аутору.

Свакако да су предуслов за одржавање било које наставе у школској библиотеци добра опремљеност саме библиотеке, креативно опремљен

⁵ Александра Вранеш и др., *Школа и библиотека* (Београд: Филолошки факултет, 2013), 151.

⁶ Вранеш и др., *Школа и библиотека*, 147.

и ученицима допадљив простор. Потребно је развити свест код ученика о потреби дружења са књигом, а библиотекар ће успети у томе једино заједничком сарадњом са колегама, а првенствено професорима језика књижевности и културе.

Сарадња наставника српског језика и књижевности и библиотекара и њихово укључивање морају постати императив, утолико више ако библиотека постане саставни део ученичких потреба и навика као место извора сазнања. Сам амбијент међу књигама, најбољим човековим пријатељима, као и другим изворима информација подстиче на стваралаштво и на неки начин обавезује на културу рада и понашања у модерном духу, те библиотека мора постати, а верујемо у то да хоће – језгро сваке школе.⁷

Када смо поставили исто питање библиотекаркама у ОШ „Ђорђе Крстић” и ОШ „Дринка Павловић” – шта је најважније у односу школског библиотекара и професора српског језика и књижевности? добили смо исти одговор: „здрава сарадња”.

Школска библиотека има важну и велику улогу у раду сваке школе и неопходно је активно учешће ученика у њеном раду.⁸ Библиотеке треба да постану омиљени ученички кутак сваке школе где ће се ученици редовно окупљати. То ће бити место где ће се дружити и са књигом, а уједно и уживати. Свакако у овоме не може успети сам библиотекар. Ка овом заједничком циљу треба да се стреми цела школа, а библиотекар мора бити иницијатор, то је њихов позив.

Радионица креативног писања

Креативни часови и радионице су иницијална каписла која води ка квалитетној тимској настави у школи где се сваком ученику даје иста могућност да напредује. Они му помажу да савлада технику учења, указују му на то како да савладане вештине током радионице примени на друге садржаје, да буде креативан, радознао и спреман за даља самостална

⁷ Никола Петаковић, „Школска библиотека – изазови и подршка тинејџерима приликом извођења наставе српског језика и књижевности”, у *Библиотеке и тинејџери*, ур. Елизабета Георгиев и Надица Костић (Пирот: Народна библиотека; Димитровград: Народна библиотека „Детко Петров”, 2012), 178–179.

⁸ Вељко Брборић, „Настава српског језика у школској библиотеци”, у *Школски библиотекар сарадник у настави*, уредници Александра Вранеш и Љиљана Марковић (Београд: Филолошки факултет, 2008), 119.

истраживања, на самообразовање, они стварају од њега свестрану личност.⁹

Основна школа „Ђорђе Крстић” има своје новине које састављају ученици и уређују наставници, под називом *Свиџање*. Лист садржи разне рубрике везане за дешавања у школи, препоруке за читање, неке занимљивости из културе и књижевности. Новине објављују разноврсне литерарне радове, почев од поезије и прозе, хронике, школске новости, па све до ликовних радова који су награђивани на различитим такмичењима. На тај начин се указује на њихов значај и пружа мотивација за даљи рад и труд. Ученици стичу жељу да наставе да стварају и тиме шире своје поље знања, маште и стварања. Промоција добре слике о школи веома је важна за побољшање њеног рада, али, шире гледано, утиче и на побољшање слике о образовању у јавности.¹⁰

Значајну улогу у овом процесу имају школски библиотекари. Они стално треба да информишу ученике о занимљивим публикацијама за њихов узраст, да непрестано промовишу нове наслове и нова издања. Највише се читају препоручене књиге – књиге о којима деца добијају информације од пријатеља, професора, родитеља и библиотекара. Овај период је веома важан, јер се развијањем културних потреба развијају и културне навике. Библиотекари су ти који често организују различите врсте изложби едукативног и креативног карактера. Тема изложби често може бити неко књижевно дело, где ће ученици, како кроз ликовне тако и кроз литерарне радове представити књижевно дело а најзанимљивије радове треба истаћи и наградити. На тај начин они ће се осетити као посебни и битни, што ће подстакнути њихову креативност и пробудити жељу за даљим радом. Свакако главни и основни циљ одржавања изложби у школским библиотекама или просторијама школе јесте пропагирање књига и других публикација.

⁹ Силвија Богдановић, „Креативне радионице у школским библиотекама – водич ка савременој школи”, у *Креативне радионице у школској библиотеци књ. 1*, ур. Александра Вранеш и Љиљана Марковић (Београд: Филолошки факултет, 2011), 128.

¹⁰ Слађана Галушка, „Школски библиотекар и промоција рада школе”, *Читалиште* бр. 26 (2015): 25.

Пројекат Оштро перце 2016/2017

Пројекат Друштва школских библиотекара Србије Оштро перце, организује се за ученике основних и средњих школа, а циљ је побољшање читалачке културе и развијање информационе и медијске писмености ученика.

Пројекат Оштро перце 2016/2017. се одвијао кроз следеће активности¹¹:

- подстицање деце на читање и побољшање информационе и медијске писмености ученика,
- развијање способности критичког размишљања и креативности кроз разумевање, анализу и стварање медијског садржаја,
- афирмација постигнућа ученика у области литерарног и ликовног стваралаштва кроз израду зборника радова,
- промовисање рада школских библиотекара.

У пројекту је учествовало петнаест основних и средњих школа, педесет библиотекара и наставника и око хиљаду ђака. Пројекат је започет у новембру 2016. године представљањем књижевних дела која су у програму. Библиотекари и наставници су организовали радионице на којима се разговарало о теми толеранције у збирци прича *Риба риби тризе реј* и романима *Ово је најстрашнији дан у мом живоју* и *Лейџо кад сам научила да лејџим* ауторке Јасминке Петровић. То је био и део обележавања Дана толеранције 16. новембра. У наставку пројекта ученици су читали приче, бајке и романи, пратили лекције у вези са информационом и медијском писменошћу и израђивали задатке: писали су приказе и правили тизере, илустровали текстове које су читали и драматизовали их, цртали плакате и корице за књиге, опробали се у књижевном стваралаштву писањем оригиналних бајки и направили кратки видео приручник за медијску писменост.

Према подацима које смо добили у школи „Ђорђе Крстић” на пројекту Оштро перце учествовао је шездесет један ученик од I до V разреда.

¹¹ <http://skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/index.php/aktuelno/12-konkursi/54-ostro-perce> (преузето 3. 9. 2017).

Истраживање

Проблеми истраживања

Школска деца се све мање интересују за књижевност. Књиге су им досадне и читају само када за то имају потребе. Своје слободно време радо ће провести у друштву рачунара, телефона. Библиотекари и професори књижевности имају све захтевнији задатак, да на креативан и домишљат начин, уз помоћ медија и технологије приближе књигу тинејџерима. Циљ овог истраживања је да се утврде основне читалачке навике код ученика од V до VIII разреда основних школа. Доласком до обрађених узорака циљ је између осталог био да се они представе на глобалном нивоу основних школа а такође и да се међусобно као појединци пореде. Задатак истраживања је да се дође до неких одговора на честа питања попут: Колико ученици школских библиотека проводе времена читајући?; Колико често посећују своју школску библиотеку?; Које услуге користе у библиотекама? Да ли су информисани о новим насловима публикација?; Које све то публикације ученици најчешће користе у школским библиотекама? ...

Истраживачка хипотеза

Полазишне претпоставке за истраживање су:

1. Школска деца немају велика интересовања за читање књига,
2. Читалачке навике код основаца од V до VIII разреда су слабо развијене,
3. Читају врло ретко и то зато што морају,
4. Школску библиотеку посећују једном месечно,
5. Најчешће користе књиге,
6. Школску библиотеку највише користе због позајмљивања књига и школских секција.

Методологија истраживања

Истраживање је спроведено међу ученицима од V до VIII разреда основних школа. Укључене су две школе, ОШ „Ђорђе Крстић” и ОШ „Дринка Павловић” које имају развијену школску библиотеку и предане библиотекарке. Испитана су четири разреда основне школе V; VI; VII; VIII; у обзир је узет једнак број узорака по разредима у обе школе. Истраживање је обухватило 202 ученика у обе школе. Међу анкетираним ученицима 106 ученика је мушког пола (52,5%) а 96 ученика женског пола (47,5%). У истраживању је примењен метода анкетирања. Писање анкете је било анонимно

и добровољно. Анкетни листић састављен је од 11 питања. Свако питање је било обавезно. На питања су одговарали заокруживањем једног одговора, а у два случаја било је могуће заокружити више одговора или допунити одговор. Резултати су обрађени статистичком методом израчунавања добијених узорака, а резултати су приказани у датој табели. Истраживање је спроведено пред крај школске године, у мају месецу 2017. године.

Резултати истраживања и интерпретација добијених података

Чишћалачке навике код школске деце ученика од 5. до 8. разреда

Питања	ОШ „Дринка Павловић”	ОШ „Ђорђе Крстић”	Укупни одговори
Разред испитаника:			
– V	25,7%	25,7%	25,7%
– VI	25,7%	25,7%	25,7%
– VII	21,8%	21,8%	21,8%
– VIII	26,7%	26,7%	26,7%
Пол испитаника:			
– мушки	54,5%	51,5%	52,5%
– женски	45,5%	48,5%	47,7%
Ученици у слободно време читају:			
– редовно	18,8%	6,9%	13,4%
– повремено	70,3%	74,3%	71,8%
– никад	10,9%	18,8%	14,9%
Читају јер:			
– воле	64,4%	42,6%	54%
– морају	30,7%	46,5%	38,1%
– не читају уопште	5%	10,9%	7,9%
Позајмљују књиге:			
– из школ. библиотеке	30,7%	31,7%	30,2%
– из других библиотека	17,9%	2%	8,4%
– од друга/другарице	5,9%	12,9%	9,4%
– купују	44,6%	44,6%	5,5%
– не читају	4%	8,9%	6,4%
Читају:			
– 1 књигу недељно	16,8%	5,9%	11,4%
– 1-2 књиге месечно	38,6%	24,8%	31,7%
– врло ретко	42,6%	61,4%	52%
– не читају	2%	7,9%	5%
Библиотеку посећују:			
– сваког дана	0%	2%	1%
– једном недељно	16,8%	16,8%	17,8%
– једном месечно	57,4%	48,5%	52%
– не посећују	25,7%	32,7%	29,2%

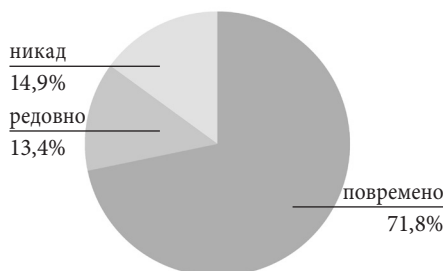
Питања	ОШ „Дринка Павловић”	ОШ „Ђорђе Крстић”	Укупни одговори
Публикације које најчешће користе:			
– књиге	76,2%	71,3%	74,3%
– часописе	23,8%	25,7%	25,7%
– приручнике	30,7%	20,8%	25,%
– стрипове	24,8%	29,7%	27,7%
Најинтересантније су им књиге:			
– пустоловине	21,8%	27,7%	23,8%
– љубавне	18,8%	14,9%	16,8%
– мистерије	19,9%	27,7%	20,3%
– научно-фантастичне	26,7%	20,8%	24,8%
– историјске	11,9%	6,9%	9,4%
– неке друге	7%	2%	4,9%
Библиотека има нове и занимљиве наслове:			
– да	63,4%	46,5%	55%
– не	36,6%	53,5%	45%
До сада сам библиотеку користио/ла због:			
– ваннаст. активности	33,7%	10,9%	22,3%
– коришћења рачунара	3%	12,9%	7,9%
– читаонице	23,8%	16,8%	19,8%
– учења	55,4%	44,6%	49,5%
– позајмљив. књига	53,5%	49,5%	53%
– не користим школ. библиотеку	8,9%	22,8%	16,3%

Анализа

У анкети је учествовало 202 ученика у обе основне школе. Укупан проценат испитаника износи 106 ученика мушког пола (52,5%) и 96 ученика женског пола (47,5%). Ученици у обе школе на питање колико често читају већином одговарају да повремено читају (71,8%) док редовно читају (13,4%) а никад чак (14,9%).

Табела 1: Слободно време

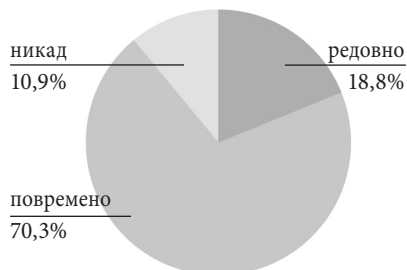
3. Да ли у слободно време читаш књиге:



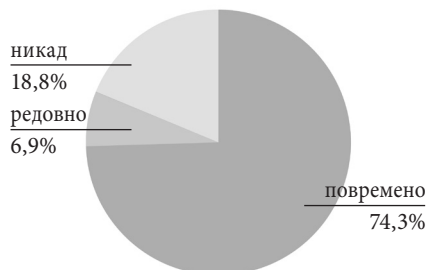
У Основној школи „Дринка Павловић” повремено чита (70,3%), редовно (18,8%) а никад (10,9%) док у Основној школи „Ђорђе Крстић” повремено чита (71,8%) ученика, редовно (6,9%) а никад (18,8%).

Табела 2: Слободно време
(ОШ „Дринка Павловић”)Табела 3: Слободно време
(ОШ „Ђорђе Крстић”)

3. Да ли у слободно време читаш књиге:



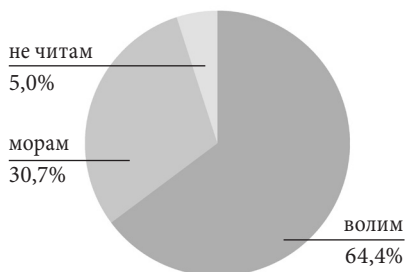
3. Да ли у слободно време читаш књиге:



Разлика између школа „Дринка Павловић” и „Ђорђе Крстић” није драстична, али је уочљива. У ОШ „Дринка Павловић” воли да чита (64,4%) ученика, мора (30,7%), не чита уопште (5%) док у ОШ „Ђорђе Крстић” воли да чита (42,6%) ученика, мора (46,5%) а не чита уопште (10,9%) ученика.

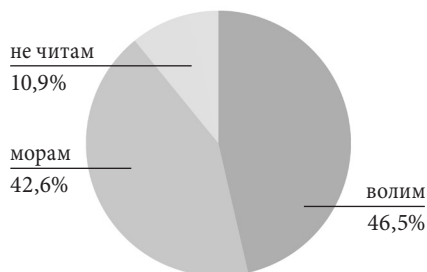
Табела 4: Разлози (не)чињања
(ОШ „Ђорђе Крсћић”)

4. Читају, јер:



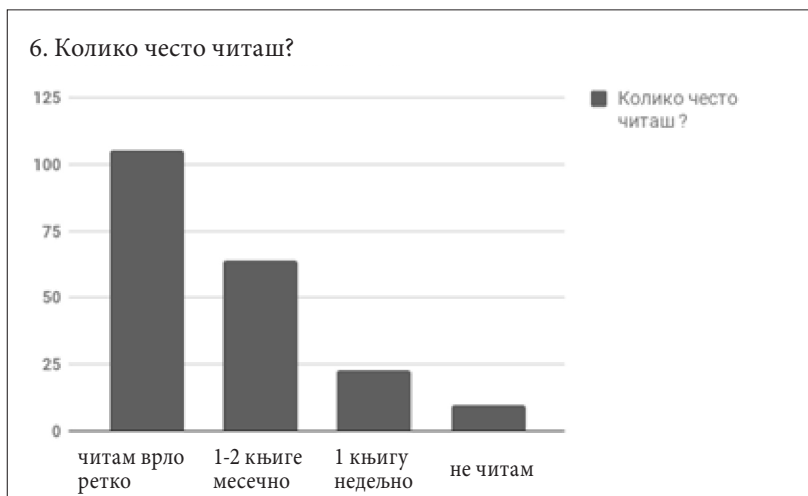
Табела 5: Разлози (не)чињања
(ОШ „Дринка Павловић”)

4. Читају, јер:



Читају врло ретко (52%) ученика, 1-2 књиге месечно (31,7%), 1 књигу недељно (11,4%) а не чита (5%) од укупног броја ученика.

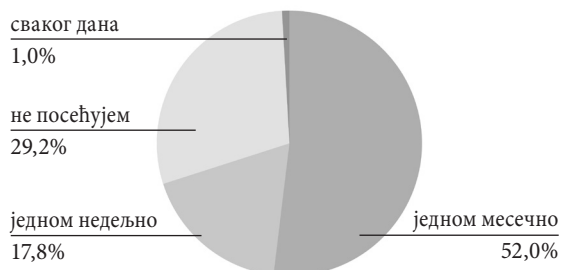
Табела 6: Колико често читаш?



Ученици своје школске библиотеке посећују највише једном месечно (52%), не посећују (29,2%), једном недељно (17,8%) а само (1%) ученика свакога дана посећује библиотеку.

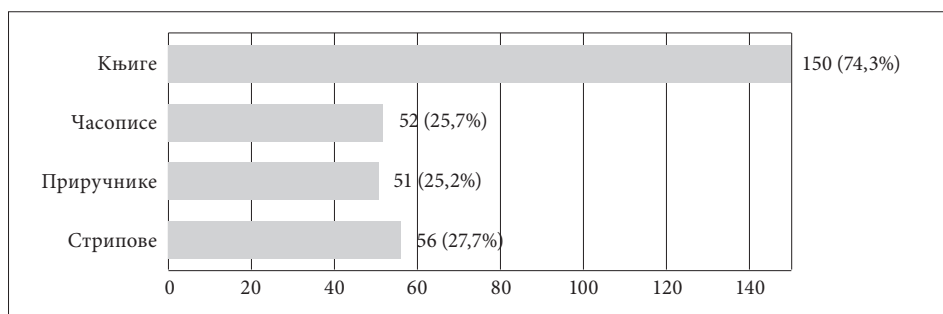
Табела 7: Посете

3. Да ли често посећујеш школску библиотеку:



Најчешће у библиотеци позајмљују књиге (74,3%), затим стрипове (27,7%), часописе (25,7%) и приручнике (25,2%).

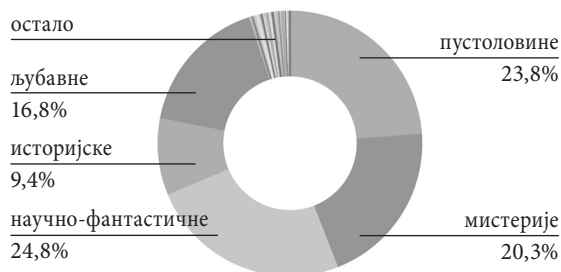
Табела 8: Позајмљене публикације у библиотеци



Најинтересантније су им научно-фантастичне (24,8%), књиге пуστοловине (23,8%), мистерије (20,3%), љубавне (16,8%), историјске (9,4%), а на одговор *неке групе* где је постојала допуна одговорило је (4,9%) ученика. Лична допуна на одговор *неке групе* углавно је био : хорор, трилер, манге, епска фантастика...

Табела 9: Најинтересанијије књије

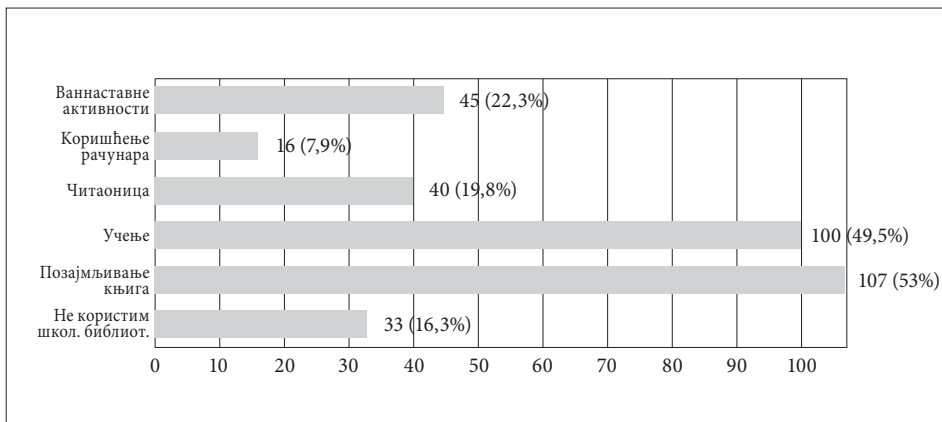
9. Најинтересантније су ми књиге:



Половина испитаника свакако је информисана о новим насловима у библиотеци и то (55%) ученика је одговорило да њихова библиотека има нове и занимљиве наслове, док је (45%) рекло да их њихова библиотека нема. Овај податак није значајан јер ученици често ни не обрате пажњу на истакнуте плакате о новим публикацијама на вратима њихових библиотека, или једноставно не посећују редовно саму библиотеку.

Свакако није зачуђујуће да библиотеку највише користе због позајмљивања књига (53%), због учења (49,5%), због ваннаставних активности библиотеку користе у (22,3%) случајева, читаонице (19,8%), не користе школску библиотеку (16,3%) ученика и због коришћења рачунара (7,96%).

Табела 10: Разлози коришћења библиотеке



Закључак

Школске библиотеке представљају важан сегмент сваке школе. Законским регулативама прописано је да свака школа у склопу својих просторија мора имати своју сопствену библиотеку. Оне су пре свега подршка образовном процесу и мисији школе, али су такође и значајна подршка деци у развијању навика читања, учења и стицања нових знања.¹² Осим самог постојања библиотеке, за развој интересовања младог читаоца веома је значајна личност библиотекара. Библиотекари су ту да их уче да користе библиотеку тако да им то постане база знања током даљег живота. Поред наставника, они су један од значајнијих посредника између младог читаоца и књиге. Предан рад школског библиотекара свакако је сигуран успех у освешћивању ученика и њихових читалачких навика. Школе које имају развијену школску библиотеку имају и успешније ученике који постижу високе резултате и успехе на различитим такмичењима. Школска библиотека је изузетно важна подршка у развоју читалачких способности својих ученика, тиме што је отворена за њих она представља важног преносиоца и колектора знања. Друштвено је активна, омогућује приступ свој деци без обзира на године, здравствену способност, пол, расу, социјално порекло и место у којем живи, како се наводи у *Смерницама за библиотечке услуге за децу* које је IFLA донела 2003. године. Библиотекари треба непрестано да се боре са стереотипима и предрасудама, јер библиотекар није само неко ко издаје књигу, а библиотека место где се књиге чувају. Библиотекари су особе које представљају значајну везу између ученика и књиге. Свакако, школски библиотекари треба да се боре за своја места у школама и да истичу њену важност, мада без заједничког залагања свих запослених, тешко је постићи такав успех. „Порука коју библиотека као профанизација шаље у јавност проистиче из укупног деловања свих запослених. Но, чињеница да сви запослени својом активношћу утичу на слику библиотеке у њеном окружењу и потреба да се односима библиотека с јавношћу баве професионалци нису супротстављене категорије, нити одговорности које се међусобно искључују.”¹³ Заједничко освешћивање је успех целог колектива.

¹² Драгана Грујић, „Читалачке навике и интересовања ученика”, у *Управљање знањем у школској библиотеци*, приредиле Александра Вранеш, Љиљана Марковић (Београд: Филолошки факултет, 2013), 77.

¹³ Gordana Stokić Simončić, *Best practice u 22 priče: Komunikacija, kultura organizacije, odnosi biblioteka s javnošću*, (Pančevo: Gradska biblioteka; Novo Sarajevo: Matična biblioteka, 2009), 237.

Школске библиотеке су се током година развијале и прилагођавале, својим корисницима, да би данас постале место које се под утицајем савремених технологија преобразило у место где ученици лако долазе до жељених информација и где радо проводе своје слободно време у организованим креативним радионицама.

У спроведеном истраживању о читалачким навикама код школске деце ученика од V до VIII разреда у ОШ „Дринка Павловић” и „Ђорђе Крстић” може се закључити да без обзира на глобални пад читалачке публике, већина ученика воли да чита иако то раде повремено. Међутим, књиге се више купују него што их позајмљују из школских библиотека. Жанр који их највише привлачи јесте научна фантастика, пустоловине и мистерије. Ученици најчешће, макар једном месечно, посете библиотеку и упознати су са најновијим насловима, али и са свим услугама које библиотека пружа. Из анкете јасно видимо да ученици бар једном месечно посете своју школску библиотеку и да је већина ученика информисана о новим насловима који се налазе у њиховој библиотеци. Такође, може се закључити да итекако знају за све услуге које пружа њихова библиотека попут коришћења читаоница, како због коришћења грађе, учења тако и због ваннаставних активности, коришћењу рачунара и интернета, а не смо због позајмљивања књига. Подаци овог истраживања не могу се узети за стопостотно релеванте с обзиром на број узорака ученика и претежно развијених библиотека, али свакако може бити огледало тренутног стања у овим развијеним школским библиотекама и показатељ којим путем треба кренути.

Свакако се против кризе читања у школама непрестано треба борити, јер школа је незамислива без књиге и читања. Позитивним радом и залагањем школског библиотекара и целог колектива усадићемо у младе нараштаје здраве читалачке навике.

Literatura:

1. Arsenović, Kristina. „Biblioteke i tinejdžeri”. U *Biblioteke i tinejdžeri: zbornik radova sa Međunarodnog stručnog skupa održanog u Pirotu 11-12. oktobra 2012*, urednici Elizabeta Georgiev, Nadica Kostić, 99–108. Pirot: Narodna biblioteka; Dimitrovgrad: Narodna biblioteka „Detko Petrov”, 2012.
2. Bogdanović, Silvija. „Kreativne radionice u školskim bibliotekama – vodič ka savremenoj školi”. U *Kreativne radionice u školskoj biblioteci, knj. 1*, ur. Aleksandra Vraneš. Beograd: Filološki fakultet, 2011. (na ćirilici)
3. Brborić, Veljko. „Nastava srpskog jezika u školskoj biblioteci”. U *Školski bibliotekar saradnik u nastavi*, ur. Aleksandra Vraneš, Ljiljana Marković, Predrag Stanojević. Beograd: Filološki fakultet: Bibliotekarsko društvo Srbije, 2008. (na ćirilici)
4. Društvo školskih bibliotekara Srbije. <http://skolskibibliotekari.edu.rs/sajt/index.php/aktuelno/12-konkursi/54-ostro-perce> (preuzeto 3. 9. 2017)
5. Galuška, Slađana. „Školski bibliotekar i promocija rada škole”. *Čitalište* br. 26 (2015: 24–32. (na ćirilici)
6. Grujić, Dragana. „Čitalačke navike i interesovanja učenika”. U *Upravljanje znanjem u školskoj biblioteci*, priredile Aleksandra Vraneš, Ljiljana Marković, 69–77. Beograd: Filološki fakultet, 2013. (na ćirilici)
7. IFLA. „Smernice za bibliotečke usluge za decu”. *Glasnik Narodne biblioteke Srbije*, br. 1 (2006: 204 – 209. (na ćirilici)
8. Kačarević, Tijana. „Edukativno-kreativno radionica – Mislonica”. U *Biblioteke i tinejdžeri*, urednici Elizabeta Georgiev i Nadica Kostić, 75–87. Pirot: Narodna biblioteka; Dimitrovgrad: Narodna biblioteka „Detko Petrov”, 2012. (na ćirilici)
9. Mitrić, Marina. „Korišćenje fondova i usluga školskih biblioteka u Srbiji”, *Čitalište* br.16 (2010: 27–35. (na ćirilici)
10. Petaković, Nikola. „Školska biblioteka – izazovi i podrška tinejdžerima prilikom izvođenja nastave srpskog jezika i književnosti”. U: *Biblioteke i tinejdžeri: zbornik radova sa Međunarodnog stručnog skupa održanog u Pirotu 11-12. oktobra 2012*, ur. Elizabeta Georgiev, Nadica Kostić, 173–179. Pirot: Narodna biblioteka; Dimitrovgrad: Narodna biblioteka „Detko Petrov”, 2012. (na ćirilici)
11. Stokić-Simončić, Gordana. *Best practice u 22 priče: Komunikacija, kultura organizacije, odnosi biblioteka s javnošću*. Pančevo: Gradska biblioteka; Novo Sarajevo: Matična biblioteka, 2009.
12. Vraneš, Aleksandra, Ljiljana Marković, Ljiljana Bajić, Stana Smiljković. *Škola i biblioteka*. Beograd: Filološki fakultet, 2013. (na ćirilici)

Kristina Kovačević

National Library of Serbia, Belgrade

kika9301@hotmail.com

CREATIVE WORKSHOPS, PROMOTIONS, AND EXHIBITIONS IN SCHOOL LIBRARIES AS WAYS TO DEVELOP READING HABITS IN PRIMARY SCHOOL STUDENTS

Abstract: Today, in addition to basic services such as book lending and preservation, school libraries offer creative workshops and school classes. In today's world of modern technology, librarians have a difficult task to preserve the tradition, but also to accept innovations which will draw students closer to books. Librarians must be innovative and present books in a creative and interesting way. They should, therefore, keep pace with the time, constantly explore and accept changes. Their task is to be skilful mediators in the interaction between students and books, but also to enhance their reading habits. School libraries are promoting reading through variety of creative workshops. The subject of this paper is the impact and importance of school libraries in development of reading habits among school children from the fifth to eighth grade. The study included two school libraries in primary schools "Đorđe Krstić" and "Drinka Pavlović" in which a research was conducted on reading habits among school children.

Keywords: school library, librarian, reading habits, creative workshops, students, book.

Примљено: 14. марта 2019.

Исправке: 19. маја 2019.

Прихваћено: 3. јуна 2019.